

NAPREJ

Glasiło jugoslovanske socialno demokratične stranke

Štev. 79

V Ljubljani, torek dne 16. oktobra 1917.

Leto I.

Nasilje povsod!

Z geslom »za korist države« izvršuje vlade vsepovsod že četrto leto nasilje nad nasiljem. Državljeni so se morali hočeš nočeš izpremeniti v podanike z omejenim razumom in za njihovo najsvetejšo dolžnost so proglasili vladajoči krogi, da morajo prenašati brez odpora izgrede njihovih degeneriranih možgan. Pri nas so konfinirali, internirali, obešali, streljali, obsojali in zapirali, ne da bi se dosti prepričevali o krivdi ali nekrivdi. Zlasti nemški državljani so bili pri nas predmet najbrutalnejšega preganjanja. Rahločutni nemški radikalec Wolf smatra sicer še vse nepostavnosti proti pripadnikom slovanskih narodov za premile in njegova pocukrana vsenemška vest bi bila pomirjena šele tedaj, ko bi klonila zadnja slovanska glava v tej državi pod rabljevim mečem. Ko smo izvedeli pri nas — šele letos, ko je pričel zopet državni zbor z delom — le neznaneten del vseh krivic, ki so se dogajale zlasti pod slavnim režimom grofa Stürgkha, smo mislili, da ni drugod toliko nasilstev kakor pri nas. Toda vladajoči krogi so ustvarjeni vsi po enakem kopitu in uporabljajo povsod enaka sredstva. Nasilju pri nas stoji enakovredno ob strani nasilje pri naši zaveznici, v Nemčiji. Kako izgleda »svoboda« nemških državljanov v četrtem vojnem letu, po tolikih žrtvah in tolikem trpljenju, o tem je podal sodrug Dittmann, član neodvisne socialno demokratične stranke, nazorno sliko na četrtkovni seji rajhstaga. Dittmann je povedal sledeče:

»Policija in vojaške oblasti so v službi podjetnikov, da zatirajo stremljenja strokovnih organizacij. Vpoklicanje neljubih delavcev v vojaško službo so spravili naravnost v rafiniran sistem. Generalna poveljstva so popolnoma razveljavila koalicijsko pravico delavstva s svojimi odloki o stavih. Berlinski kovinarji ne morejo izvoliti niti svojega krajevnega načelstva, ker je policijski svetnik Henruger izrecno izjavil, da oblast ne želi izpremembe v dosedanjem vodstvu. Da se meri z dvojno mero, to je priznal včeraj vojni minister sam, ko je povsem naivno izjavil, da ni potrebna tako ostra cenzura, kjer poznajo zanesljivost govornikov. To je ravno dvojna mera, Vsemenci so vedno zanesljivi. Za nas velja pa že davno izjemna pravica, pod katero nas je hotel postaviti rajhskanceler v torek. Poslanec Henkeju so prepovedali, da bi bil govoril v Kielu in en dan so ga pridržali celo v zaporu. Proti tej kršitvi imunitete bi se morale upreti vse stranke. Königsberška okrajna oblast je zahtevala od one v Leipzigu, naj ustavi »Leipziger Volkszeitung«. (To je glasilo neodvisnih socialnih demokratov. Op. ur.) Okrajna oblast v Leipzigu je odgovorila, da to ne gre tako enostavno, a da se doseže lahko isti cilj, če se pokliče urednike v vojaško službo. Okrajna oblast v Leipzigu sicer taji, da bi bila dala tak odgovor, a resnica je, da so bili uredniki vpoklicani. List »Erfurter Tribune« je od 2. oktobra dalje prepovedan, izgleda tako, kakor da ga hočejo namenoma uničiti. Državno vojaško sodišče trdi, da v operacijskem ozemlju že od lanskega decembra ne velja več zakon o varnostnem zaporu, ker velja v tem ozemlju še posebno pravo. To sodišče ne uporablja zakona o varnostnem zaporu na osebe, ki so bile zaprte še pred razglasitvijo

tega zakona. Roza Luxemburgova je že pol drugo leto v varnostnem zaporu. Na Francoskem so odkritosrčno brutalni, tam zadavijo neprijetne ljudi kar s trakovi za čevlje, v Nemčiji pa jih počasi mučijo do gotove smrti. Urednika Schotteja iz Düsseldorfa so imeli nad eno leto v varstvenem zaporu, baje zaradi veleizdajniških tiskovin. Če bi bil resnično zagrešil kaj takega, bi bil že davno nastopil proti njemu državni pravdnik. Ko niso mogli nič več odlašati s kazenskim postopanjem in so morali z gotovostjo računati s tem, da ne bo obsojen, so ga sicer izpustili iz varnostnega zavora, a so ga takoj poklicali v vojaško službo. Prelata Kanngiesserja so odvedli zaradi suma, da je vohun, v varnostni zapor. Dolžili so ga, da je dajal svetlobne signale s svojega gradu. Sum se je izkazal kot popolnoma neopravičen, a njegov grad so podrli do tal, njemu so pa usilili prisilno prebivališče. Sramota za rajhstag je, če ne izsili v teh neštevilnih primerih remedure. Razdraženost v ljudstvu bo narasla neizmerno. S tako notranjo politiko gonite ljudstvo naravnost v katastrofo.

Alzaški poslanec Hauss je dejal: »Častivredne može so zaprli na podlagi najnesramnejših denunciacij lopovov. Celo 70 letnega župnika so zaprli. V Metzu je denunciral nek človek, ki je bil pozneje zaradi vohunstva obsojen na smrt, 80 lotarinških meščanov. Te njegove žrtve so še vedno v zaporu, čeprav je on že razkrinkan. Čez 2000 Alzačanov in Lotarinžanov so zaprli tekom vojne.

Kar smo navedli, je le skromen odlo-mek velike, resnične slike položaja v notranjosti Nemčije. Pri nas seveda ni nič boljše. Spričo teh razkritij veljajo besede so-dr. Ledebourja, ki jih je izrekel na seji rajhstaga pretečeno sredo. Ledebour je dejal:

»Kdor računa še z enim nadaljnim vojnim letom, ta ne postavlja v svoj račun razpoloženja med proletariatom. Smo pred diplomatskim sesulom današnjega sistema. Doživljamo malikovalsko svitanje kapitalizma. Proletarci vseh dežel so bili le orodje in žrtve vojne. Sedaj se pričinja svitati v narodnih spoznanje, da napravi proletariat lahko konec vojne, kakor hitro se odloči, da uporablja svojo moč. Ne varajte se: Misel na četrto vojno zimo je neznosna za proletarijat; če ne pridejo v najbližjem času vlade do miru, tedaj izbruhne pod pritiskom naraščajoče bede mednarodna stavka proletarskih mas z elementarno silo, da izsili mir. Kadar doseže proletariat na tak način mir, tedaj bo močan dovelj, da ne pripusti nikdar več, da bi napadli svet neumneži in zločinci z enako vojno, kakor je sedanja.

K. Kautsky:

Avstrija in Srbija.

Od pričetka novoruske države so poizkušali njeni samodržci, da pritegnijo v svojo službo zapadno industrijo in zapadno inteligenco. Peter Veliki ni bil prvi, ki je postopal na ta način. On je izvrševal ta način le najbolj intenzivno in najbolj dosledno. Ruski carji so s takim postopanjem, v nasprotstvu s turškimi sultani, svojo silo od časa do časa silno ojačili, a so seveda s tem tudi vzgajali elemente, poklicane, da pripravijo njihovu gospodstvu prav temeljit

Praga 16/10 1917

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan popoldne.

Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani, Frančiškanska ulica šte. 6, 1. nadstropje, Učiteljska tiskarna.

Naročnina po pošti z dostavljanjem na dom za celo leto K 30.—, za pol leta K 15.—, za četrto leta K 7.50, za mesec K 2.50. Za Nemčijo celo leto K 33.60, za ostalo tujino in Ameriko K 42.—. Posamezne številke po 10 vinarjev.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije za list so poštnine proste.

Inserati: Enostopna petit vrstica 30 vin.; pogojem prostor 50 vin.; razglasi in poslano vrstica po 60 vin.; večkratni objavi po dogovoru primeren popust.

konec. Ker ni vzrastla ruska inteligenca kakor tudi ne ruski industrijski kapitalizem polagoma v deželi sami iz danih razmer, temveč se je oblikovala po visoko razvitih tujih vzorcih, zato je kaj lahko prevzemala najmlajše in najpopolnejše oblike evropske industrije in evropskega mišljenja. Od primitivne domače industrije so prešli na Ruskem kar k veleobratom; od najomejenejšega praznoveststva in brezvoljne udanosti napram oblastim do najradikalnejših in najpogumnejših misli o veri, državi in družbi. Seveda so se omejevale te misli zaenkrat prav na tenko plast.

Kakor turška tako je bila tudi ruska država od svojih početkov osvojevalna država, nasičena z neutešljivim poželenjem po novi zemlji. V nasprotju s Turčijo je imela vzpenjajoča se moskovska država od sedemnajstega stoletja dalje srečo, da je imela v sosesčini propadajoče države in da je dobila nasproti tem državam močne zaveznike.

Pot k Vzhodnem morju jej je zapirala Švedska, gospodarsko zdrava kmečka dežela, ki pa je imela to nesrečo, da so zapravljali njeni vladajoči razredi od Gustava Adolfa (1611 do 1632) pa do časa Karla XII. (1697 do 1718) bojovito silo njenega kmetstva v svetovno političnih pustolovščinah, ki so izčrpali deželo in jo napravili nezmožno za odpor. V boju proti Švedom so našli Rusi zaveznika v Poljaki. Poljska plemiška republika je sicer obvladala Švedsko, a s svojim nevzdržnim propadanjem je postala sama plen za Rusijo, ki je našla v Prusiji močnega zaveznika in deležnika za plen. K tem oslavljenim sosedom se je pridružila še turška država, že propadajoča, ko so se napravljali ruski carji, da prodirajo na njene stroške proti Črnemu morju s končnim ciljem Carigradom. Pri tem so naleteli na Avstrijo, ki je poizkušala prodirati v enaki smeri. Od časa do časa sta se zvezali Rusija in Avstrija, da lažje izgrabit in razdelita plen. Od časa do časa je bilo pozabljeno nasprotstvo v boju za plen. Kadar je bila Avstrija zvezana z Rusijo proti Turčiji, je imela redno to smolo, da je pač delila z zaveznicom bremena vojne, a dobička ni dosegla nobenega. A za Rusijo so bile skoraj vse vojne proti Turčiji, od prve v letu 1687, in imela je veliko konfliktov z njo, združene z dobičkom.

Pri tem je bilo za Rusijo ugodno to, da je nastopala v nasprotstvu z Avstrijo, kot osvoboditeljica na balkanskem polotoku. Omenili smo že posebni značaj izobraženih plasti Rusije, ki so bile sprejemljive za najmodernejše in najradikalnejše ideje zapadne Evrope, ne da bi bile obtežene s srednjeveškim bremenom tradicij, ki so se vztrajno ohranjemale med izobraženci zapadne Evrope, najvztrajnejše na Angleškem, kjer je najprej zavladal industrijski kapitalizem. Vse bolj kakor obvladovalci Avstrije so polagali vodilni krogi Rusije važnost na priznanje liberalnega javnega mnenja Evrope in znali so ceniti prednost, ki jim jo je dajala poza osvoboditelja od verskega in nacionalnega pritiska na Balkanu. To pozo so izrabljali tem svobodnejše, ker je kazalo, da je država Moskovitov zaščiten daleč notri v 19. stoletje pred vsakim revolucionarnim ljudskim gibanjem. »Prosvitljenost, to je bilo v 18. stoletju geslo carizma v Evropi, a osvobojenje narodov v 19. stoletju.« (Engels.)

Najprej so nastopili Rusi kot verski osvoboditelji, kajti na ozemlju, kamor so stremeli najprej, je igral cerkveni moment še večjo vlogo kakor narodni. Pri tem so uživali to prednost, da je bilo prebivalstvo onih ozemelj enake vere z njimi.

Nasproti katoliškim Poljakom, ki so jih obvladali jezuitje, se je kazala Katarina II., prijateljica francoskih razširjavcev prosvitljenosti, kot bojevnica za versko svobodo nekatičanov, pripadnikov grške cerkve na vzhodu, protestantov na zapadu. Prav tako je nastopal njen zaveznik Friderik II., ki se je tudi prišteval k pospeševalcem prosvete. V imenu verske strpnosti so razdelili Poljsko.

Na Balkanskem polotoku je nastopala Rusija tudi kot zaščitnica svojih verskih pristašev v nasprotstvu z Avstrijo. Kakor hitro je prodirala Avstrija v Srbijo in v Podonavske kneževine (današnja Rumunija), je naletela na prebivalstvo, pripadajoče grški cerkvi, med tem ko je smatrala sama sebe za predbojevnico katoličanstva in se kot taka tudi hotela udeleževati. Pri tem se ni pomišljala Rusija prav nič, da vžge upor v hiši svojega sosedu in ga izrabljala proti njemu kot vojno sredstvo, med tem ko je Avstrija nastopala kar najbolj sovražno proti vsakemu uporu, zlasti od časa francoske revolucije. (Dalje prih.)

Vojna.

Avstrijsko vojno poročilo. Dunaj, 15. okt. (K. u.) Na vzhodnem bojišču in v Albaniji ni v območju c. in kr. čet nobenih posebnih dogodkov. — **Italijansko bojišče:** Vreme je trajno neugodno. Močnejše bojno delovanje je bilo včeraj le na hribu sv. Gabriela in v vipavski dolini. Podjetja naših naskakovalnih čet so bila uspešna. Italijanske sunke smo odbili. — Šef generalnega štaba.

Nemško vojno poročilo. Berlin, 15. okt. (Kor. u.) Zapadno bojišče: Arm. skupina prestol. Ruprehta Bavarskega: Delovanje artiljerij je bilo menjajoče. Ob obrežju in na posameznih odsekih fronte med Lyso in Deule se je strnil ogenj včasih do močnega učinkovanja. V razsežnih granatnih kotlinskih poljih je bilo več poizvedovalnih bojov. V Artoaju so napadli Angleži z močnimi silami med Scarpo in cesto Cambrai-Arras v širini 4 km. Na krilih se je izjalovil napad v ognju, v sredini je vdrl sovražnik v našo črto. Ponoči smo ga prepodili s protisunkom. Pri St. Quentinu je mimogrede narastel ogenj. Katedrala je dobila 15 granatnih zadetkov. — Arm. skup. nemšk. cesarjeviča: Med Ailette in Braye kakor tudi v srednjem delu Chemin des Dames so bili čez dan močni artiljerijski boji. Tudi severno od Reimsa, v Champagni in ob Mozi je naraščal od časa do časa ogenj. — **Vzhodno bojišče:** Na otoku Oesel smo dosegli hitre uspehe. V nevzdržnem prodiranju so zavrnili naši infanterijski polki in kolesarski bataljoni sovražnika, kjer se je postavljal v bran, ne da bi čakali dohoda artiljerije. Polotok Sworbe smo zajezili od severa, med tem ko je ogenj z naših ladij zadrževal baterije na kopnem. Stojimo pred gorečim Arensburgom in prodiramo proti vzhodnemu delu otoka. Rusi so se namreč umaknili na vzhodno obrežje, da uidejo čez jez, ki veže Oesel z otokom Moon. Naši torpedni čolni so vdrl v vodovje med Oeselim in Dagö in so potisnili v ponovnih bojih ruske pomorske sile v Moon-Sund. — Na ruski fronti na kopnem in v Rumuniji ni bilo večjih bojnih delovanj. — **Macedonska fronta:** Položaj je neizpremenjen. — Prvi gen. kvart. mojster: von Ludendorff.

Povodenj ob Soči.

Dunaj, 15. oktobra. Vsled trajnega deževja je ob Soči nastala velika povodenj. Soča je v gornjem toku narastla za pet metrov čez normalno stanje. Ker je tudi včeraj še deževalo in je nastala gosta megla, je bilo bojno delovanje le slabotno. Le na Banjšici, med Podlesčami in Podlako je prišlo do spopadov. Topovski ogenj pa je bil živahen. Na hribu sv. Gabriela so se vršili napadi patrolj. Pri Kostanjevici smo vjeli 2 častnika in 80 mož.

Monitor „Inn“ naletel na mino.

Dunaj, 15. oktobra. Divizija monitorjev je imela dne 22. septembra na Donavi vaje med Črnovodo in Brailo. Pri tem je monitor „Inn“ naletel na mino. Eksplozija je ladjo močno poškodovala. „Inn“ je zavožil še v plitvejši tok, potem se je potopil. Poveljnik monitorja, korvetni kapitan Maks vitez Förster je utonil v svoji kabini; nekega podčastnika in 8 mornarjev je vrgla eksplozija čez krov. Podčastnika ni bilo mogoče rešiti. Trije mornarji so bili težko ranjeni. Mrtvo truplo kapitana Försterja so šele 10. oktobra zamogli spraviti na kopno.

Politični pregled.

— **Razdelitev v okrožja ali narodna avtonomija?** Nedeljska številka »Agramer Tagblatta« prinaša članek z Dnuaja, kjer razmotriva pisatelj članka o Seidlerjevem programu za reformo avstrijske ustave. Seidlerjev načrt je: Nacionalna avtonomija in razdelitev v okrožja po kronovinah, ne da bi se kršil dualizem. Okrožja po kronovinah naj bi imela kompetenco, katero bi deloma odvzeli dosedanjemu delokrogu deželnih namestništev, deželnih odborov in okrajnih zastopov. Gotov del odločitev se izvrši s sodelovanjem izvoljenih okrajnih zastopstev, ki bodo izdajala deloma posvetovalne, deloma odločilne odloke. V toliko hočejo torej zaenkrat izpremeniti ustavo. Za to izpremembo je pa potrebna zakonodajna moč državnega zbora in vseh deželnih zborov. Pot torej, ki le težko pripelje do uspeha. Članek pravi, da se po taki poti ne pride do rešitve nacionalnega vprašanja. »In v istini« — nadaljuje članek — »je le nemška socialna demokracija prepričana o tem zdravilu, da je pravo. Češka, poljska, jugoslovanska socialna demokracija misli drugače. Da, češka socialna demokracija odklanja odkrito celo narodno avtonomijo, ker le lastna državna tvorba zadovolji lahko češki narod. Jugoslovanska socialna demokracija zavzame najbrž svoje stališče, ko se udeleži strankinega zbora nemške socialne demokracije, ki bo prihodnje dni na Dunaju. Stališče Jugoslovancev k razdelitvi v okrožja je torej zelo enostavno: Okrožja so priznana primerna organizacijska ozemlja v okvirju države. Združitev »avtonomne« z »državno« kompetenco je pozdraviti, saj bi morale segati vse javne kompetence enotno druga v drugo. Toda okrožja poleg deželnih odborov, poleg okrajnih glavarstev in deželnih namestništev so le nova komplikacija. Kam gre inštančna pot od okrožij dalje? Za »avtonomne« zadeve na deželni odbor, oziroma na upravno sodišče, za »državni« delokrog na deželno vlado oziroma na ministrstvo. Torej komaj združene, gredo kompetence že zopet narazen. Namesto treh, bi imeli štiri instance. Okrožja, z zgolj upravno tehničnega stališča, imajo zmisel le tedaj, če obenem kronovine likvidirajo. Z narodnostnega stališča je treba poleg tega povotarijati še to, da se z razdelitvijo na okrožja ne reši prav nobeno narodnostno vprašanje. Da, v tem je naravnost popolnoma odklonjena narodna država, če se izjavlja, kakor dela to dr. Seidler odkrito, da več napraviti nimajo namena, zlasti da ostane organizacija po kronovinah nedotaknjena. Tudi brez tega dostavka bi bila razdelitev na okrožja le reforma uprave, sicer pomembnejša kakor ustanovitev novega okrajnega glavarstva, a v bistvu vendarle ne razrešitev narodnostnega vprašanja, nasprotno je poizkus, da se potisne to vprašanje na stranski tir. Pristaši nacionalne državne ideje bodo imeli torej napram socialističnemu okrožnemu programu lahko stališče. Nismo nasprotniki okrožij; a na jugu bi radi imeli okrožja (komitate), kjer izvoli ljudstvo na podlagi enake volilne pravice zastopstvo, ki oskrbuje za državo in ljudstvo vse javne naloge v okrožju kot organizirani del celotne uprave. Pred vsem pa hočemo imeti svojo narodno državo; v tej uredimo potem sami idejo o okrožjih s svojo

zakonodajo. Zakaj bi razpravljali o detaljih, o stopnicah in nadstropjih, če ni še temelja? Ali nameravajo z razpravami, kako naj bo opremljena soba, potisniti v pozabljenje glavno vprašanje? Pri tem gotovo ne bodo sodelovali ne Čehi, ne Jugoslovani. — Pri nesli smo obširnejši izveček iz tega članka, ker se je tudi naša stranka bavila s tem vprašanjem na strankini konferenci 17. junija letos in je prišla do enakih sklepov.

— **Kriza v „Nationalverbandu“.** Nemški „Nationalverband“, iz katerega so — kakor znano — radikalci izstopili, se namerava reformirati. Izvolil se je odbor 14 članov, ki naj izdela pravila za novo nemško zvezo, katere naj bi obsegala vse frakcije, ki so dosedaj pripadale „Nationalverbandu“. Po novih pravilih naj se posameznim frakcijam dovoli večja svoboda gibanja. Dobernik je predsedstvo odklonil. Za predsedniško mesto prideta v poštev poslanca dr. Stölzel in Urban.

— **Vojni davek.** Davčna komisija gosposke zbornice je razpravljala včeraj o vojnem davku. Poročevalec je bil princ Lobkovic. V debati se je zlasti naglašalo, da bi se akcijske družbe morale obdačiti na podlagi rentabilitetnega principa, ne pa kot posamezne osebe. Pojavili so se tudi pomisleki proti temu, da bi se vojni davek pobiral tudi nazaj za leto 1916. Razprava se bo še nadaljevala.

— **Odločitev vojne prihodnje leto.** O bitki na Flanderskem pišejo „Times“: Angleški uspehi so povoljni, vendar ni upanja, da bi se še letos mogla izpodmakniti baza nemških podmorskih čolnov na belgijskem obrežju. Za to bo treba še nove milijonske armade, katere pa letos ni več mogoče spraviti čez ocean. — V francoski zbornici je municijski minister izjavil, da bo ententa prihodnjo pomlad močna dovolj, da izsili odločitev. Šele potem bo za Francijo prišel čas, da naznani svoje mirovne pogoje.

— **Amerika in Kühlmannova izjava.** „Times“ poročajo iz Newyorka: Amerikansko časopisje izjavlja povodom Kühlmannove izjave, da ne more biti govora o miru, dokler se Franciji ne vrne Alzacija-Lorena. „Newyork Times“ pišejo: Nemčija mora te province odstopiti, kajti Alzacija-Lorena je postala utelovljenje načela, za katero se bore aliiranci, namreč načela, da se take grozote ne smejo več ponoviti.

— **Capelle — grešnik.** Iz Berlina poročajo, da je državni tajnik mornariškega urada podal demisijo. Državni tajnik Capelle je postal žrtev napadov, ki jih je naperil v nemškem državnem zboru proti trem neodvisnim socialistom. Dr. Michaelis se nadeja, da bo odpravljena kriza, če se odstrani Capelle, ki je v državnem zboru nekaj preveč govoril, več kakor je želel kancler. O vprašanju krivde neodvisnih socialistov so se že davno pred torkovo sejo posvetovali. Že takrat, ko je imela prvič sejo komisija sedmih strankarskih voditeljev in sedmih članov bidžetnega odbora glede na odgovor na papeževo noto, je povedal državni kancler udeležencem o dogodku v mornarici in o izjavi obsojenega mornarja. Predloženi so bili vsi dotični akti parlamentarcem in članom zveznega sveta. Posvetoovanja se je udeležil tudi državni pravdnik, a končno so se prepričali, da ni nobene podlage za preganjanje neodvisnih socialistov. Tega mnenja so bile vse stranke, ki so bile zastopane v komisiji. Kljub temu pa, čeprav ni bilo mogoče sodno ali disciplinarno preganjati obdolženih poslancev, je dal kancler povod napadu. To je naravnost neumljivo, a smešno je pa, če sedaj išče razliko med tem, kar je Michaelis hotel povedati in med tem, kar je Capelle povedal. Povzročitelj je kancler, čeprav sedaj išče grešnika. Zato pa je kancler postal kljub temu nemogoč na svojem mestu.

— **Dogodki v Rusiji.** Vsled protirevolucionarne propagande, vsled krize glede dobave živil in vsled desorganizacije lokalnih oblasti so se nemiri in zapletljivi znatno poostрили. V Harkovu so 9. oktobra pričeli pleniti razbojniški elementi, katerim so se pridružili vojaki in dezertjerji. Le z veliko težavo je vojaštvo napravilo mir in red. Šele po srđitem boju so se plenilci razkropili. Razglasilo se je

vojno stanje. Slični dogodki se odigravajo v Besarabiji, Podoliji, v Hersonu, Astrahanu in v raznih večjih mestih. V Taškentu je zavladal zopet mir. Tudi drugod delujejo „kazen-ske ekspedicije“ z uspehom. Vse čete so vladi prisegle zvestobo. — Pod predsedstvom Kerenskoga ter v navzočnosti ministra za zunanje zadeve, vojnega in mornariškega ministra, vrhovnega vojaškega poveljnika in ruskega poslanika v Parizu se je vršila konferenca glede obnovitve bojne sposobnosti ruske armade. Sprejet je bil naslednji načrt: Disciplina se ima zboljšati. V to svrhu je potreben sistematičen pouk vojakov in uporaba sedanji vojni preskušene tehnike napredka; stroga ureitev notranje službe vojakov in njih zaposlenosti. — Kakor poročajo finski listi, so pomorščaki štiri častnike bojne ladje „Petropavlovsk“ ustrelili mnogo častnikov pa vjeli kot talce.

— **Poziv Kerenskoga k pomorski bitki.** Kerenskij je poslal vrhovnemu poveljniku severne armade to-le brzojavko: Povejte brodogovju v Vzhodnem morju, da je prišla strašna ura preizkušnje. Rusija pričakuje za svojo rešitev hrabrega dejanja mornarice in jaz kot vrhovni poveljnik zahtevam od moštva in vodstva, da se žrtvujeta. Bliža se ura, ko bo moralo vzhodnomorsko brodogovje braniti čast domovine, njene velike zgodovine in svobodo revolucije. Čas je, da resno pomislite, da je treba prenehati prostovoljno ali neprostovoljno delovati za cilje in naklepe sovražnikov. Posadka v Kronštatu je s svojim nastopom že dosegla, da obrambna sredstva trdnjave niso popolna. Naj bi vsi pomislili, da domovina, ki ne bo živela samo en dan, ne bo odpustila zločinske lahkomišelnosti ali zlobnega hujskanja. Treba je popraviti ostudni zločin oklopnice »Petropavlovsk«. Naj brodogovje pod vodstvom svojih častnikov, katerih ljubezen do domovine je znana vsej Rusiji, vrže sovražnika nazaj!

— **Ententna konferenca za vojne cilje.** „Secolo“ poroča iz Petrograda: Ruska vlada je imenovala sedem delegatov za konferenco v Parizu, ki bo razpravljala o vojnih ciljih entente. Med ruskimi delegati sta dva zastopnika manjšine, ki sta proti nadaljevanju vojne.

— **Sarrail v grški vojski.** General Sarrail je imenovan za namestnika vrhovnega poveljnika grške armade. General Sarrail je že došel v Atene. V Atenah in ob morskem obrežju je proglašeno obsedno stanje.

— **Pismo iz zasedene Srbije?** Journal de G. poroča, da je list srbske vlade „Srpske Novine“ na Krfu priobčil neko pismo, ki je baje prišlo iz okupirane Srbije poveljniku Gjukicu. Pismo se glasi: „Moj spoštovani poveljnik! Ako hoče Bog, da Vam pride to pismo iz zaslužnjene domovine v roko, bom srečen. Imel bi mogo pisati Vam o moji akciji, ali hočem biti kratek: Dal Bog, da se vrnete zdrav v domovino in potem si bomo pravili vse doživljene stvari. Dve leti gotovo že organiziram vstaške čete. En vstanek se je izvršil nedavno proti Avstrijcem in Bolgarom in dosegli smo jako velike uspehe. Vojvoda Pašanac pop Dimitrije Dimirijevič, črnogorski kapetan Milo Vlanovič in jaz smo zavzeli Prokuplje, Kuršumlijo, Lebane, Ribarsko, Banjo, oslobodili smo ves Dobrič in kraje Kopavniko, Košanice in Toplice. Mi smo cernirali Niš, Aleksinac, Leskovac in prišli do Vranje. Mase oficirjev in vojakov bolgarskih so bile zajete z orožjem in protijago. Mi smo se borili ljuto proti celim zborom vojske, sedaj pa smo zopet v brdih. Do vidiva, Doktore! Vaš vdani Kosta Jov. Vojnovič, Kosovac, vstaški vojvoda.“ Pismo je baje datirano 23. julija t. l.

Demokratizacija Nemčije.

David Lawrence, dopisnik nujorške »Evening Post«, ki ima stike z Washingtonsko vlado, poroča svojemu listu naslednjo poluradno izjavo državnega oddelka:

Morebiti najvažnejša izjava državnega oddelka za zunanje zadeve je bil odgovor na direktno vprašanje, je-li nameravajo Zdu-

žene države vztrajati pri mirovnem pogoju, da se morajo odpraviti monarhije v srednji Evropi. Uradno se je konstatiralo, da vlada Združenih držav kaj takega nikdar ni nameravala ali izjavila.

To emfatično tajeje namere, katero so razni krogi pripisovali odgovoru predsednika Wilsona na papeževo noto, dokazuje jasno, da demokratizacija Nemčije, za katero se bore tudi nemški liberalci, nima ničesar opraviti s težavnimi in zapletenimi problemi vladne in ustavne izpremembe, za katero je merodajna edino le volja nemškega naroda, ne pa volja tujih narodov.

V Washingtonu pa vendar ne dvomijo, da bodo prihodnje izpremembe v Nemčiji pač tudi monarhično oblast omejile. Je-li pa se ta neizogibna reforma izvrši pred mirom ali po miru, je za mirovno vprašanje nebitveno. Če bi državni kancler Michaelis odstopil in novi državni kancler izjavil, da prevzame svoje službeno mesto le pod direktno odgovornostjo nasproti državnemu zboru, bi se izvršila taka reforma od znotraj in ne od zunaj. Obenem pa bi bila izpolnjena temeljna zahteva predsednika Wilsona glede sestave odgovorne vlade. To nikakor ni samo špekulacija dobro informiranih diplomatov v Washingtonu; isto priznavajo tudi v Nemčiji vsi oni, ki jasno vidijo, da pride mir le s parlamentarizacijo Nemčije.

Najupopolnejši znak pa je dejstvo, da so nemški liberalci poučeni o tem, da ima predsednik Wilson še vedno odprto pot k miru, da nikakor ne zahteva odstranitve Hohenzollerncev in da ne poskuša, vmešavati se v notranje zadeve Nemčije. On se le brani pogajanj s sedanji agenti nemškega ljudstva in zahteva zastopstvo, kateremu se lahko zaupa. To stališče postavlja zahteve predsednika Wilsona na mednarodno in ne na nemško notranje politično podlago. Če bi se zanimala za perzonalne razmere nemške vlade ali za odstranitev tega ali onega mogočnega, bi ponižalo to vojno vlogo Amerike na osebni prepri. Predsednik Wilson je to v številnih razgovorih odločno zanikal, čeravno je en del ameriškega časnopisja skušal dokazati, da meri stališče Amerike v vojni na izločitev hohenzollernske dinastije.

Važni vzroki govore za to, da nameravajo Združene države, ki so prevzele vodstvo v ententi, uveljaviti svoj vpliv za dosego miru ravno tako, kakor so zastavile svojo vojno moč za ugodno odločitev vojne.

Berlinska »Vossische Zeitung« pripominja: David Lawrence je eden najbolje informiranih in najvplivnejših poročevalcev v Washingtonu; njegova poročila zaslužijo torej vso pozornost.

Dnevne beležke.

— **Anton Zemljič — umrl.** Organizirani konsumenti žalujejo ob grobu zvestega bojnika. Sodr. Anton Zemljič, večletni član načelstva kons. društva za Ljubljano in okolico je v noči 16. okt. ob 1. zdihiel zadnjikrat. Blagi pokojnik je bil rojen 28. maja 1861. pri sv. Lenartu v Slov. Goricah. Kot železničar je služboval po Štajerskem in Kranjskem, kjer je živel že več let v Ljubljani v pokoju. Bodi mu zemljica lahka!

— **Delegatom konsumnega društva za Ljubljano in okolico na znanje!** Občni zbor društva se ne bo vršil v nedeljo dne 21. okt., ampak v novembru, ko bodo železniške zveze ugodnejše.

— **Smrtna nezgoda v — greznici.** Prav danes teden je ponesrečila v ljubljanskem predmestju neka žena, ko je obešala perilo na dvorišču. Stopila je v naglici na deske, ki pokrivajo greznico in se je deska (trhla?) zrušila ali samo zmeknila, tega nismo mogli dognati. Ker ni bilo nikogar v bližini, so ponesrečenko rešili iz greznice šele čez nekaj časa, ko so opazili nezgodo. Soprog je hitel po zdravniško pomoč, ki pa je prišla prepozno in bi najbrže tudi ne bila nič več poma-

gala. Nezgoda se je torej dogodila na poseben način, kakor bi se ne bila smela dogoditi, če bi bila greznica dovolj zavarovana; tembolj sumljivo je to, ker je bila ponesrečenka slabotna ženska. Ob tej priliki bi priporočali I. društvu hišnih posestnikov v Ljubljani, da se najraje zanima za take stvari in pouči hišne gospodarje, kako morajo po zakonih skrbeti za varstvo in zdravstvo svojih stanojemalcev, namesto da napravljajo bedaste ugovore na deželni odbor proti možitvi mestnih uslužbenk, sestavlja imenike rodbin z družinami in daje pojasnila o »preklicanih« strankah. O tem pa ne razmišljajo pri društvu hišnih posestnikov menda prav nikoli, dasi bi bilo jako primerno. Tudi nadzorna oblast »sme« kaj ukreniti v tem pogledu ne samo na kraju nezgode, marveč tudi drugod, saj ni vse v redu ne! Nezgoda se lahko zgodi danes meni — jutri pa tebi.

— **Preskrba s petrolejem** ni nikjer tako nezadostna kakor v Ljubljani. Navedli smo že, da dobivajo v Gradcu in v Trstu mnogo več petroleja kakor v Ljubljani. V »Münchner Neueste Nachrichten« čitamo, da bodo dobivali v Monakovem po dva litra petroleja na mesec. Pri nas pa to smešno nizko izmero po pol litra na mesec brez ozira na to, koliko oseb je v družini. Ali res ni odpo-moči?

— **Čudno postopanje nadzorovalnih organov na ljubljanskem trgu.** Včeraj dopoldne so prav po nepotrebnem nastopili nadzorovalni organi pri stojnicah za meso proti dvema osebama, ki sta bili povsem mirni. Ne gre na noben način, da bi se zadirali nadzorovalni organi na dostojne ljudi in jim zapovedovali z osornim glasom, da morajo iz vrste, če ne store prav nič napačnega. Ljudje, ki ne vedo, za kaj gre, mislijo najmanj, da so dotičniki nepošteni, če se jih napodi iz vrste. Upamo, da zadostuje ta opomin.

— **Ali ne velja enaka pravica za vse?** Vojaki na fronti se bridko pritožujejo, da ne dobe zakonito določenega dopusta, čeprav opravljajo že po devet in deset mesecev vestno in marljivo svojo težko službo v najbolj ogroženih krajih. Boli jih zapostavljanje, ko vidijo, da opravljajo nekateri službo neprestano v varnem zaledju, med tem ko drugi, ki žrtvujejo svojo mladost, svoje zdravje na fronti, ne dobe niti kratkega od-diha za odpočitek. Gospodje poslanci bi pač lahko nastopili na pristojnem mestu glede teh krivičnih razmer.

— **Padel je na rumunski fronti Alojzij Jenškovič,** bivši pekovski pomočnik pri gosp. Šreju v Ljubljani. Zapušča ženo in tri nepreskrbljene otroke. Bil je obče spoštovan in skrben oče. Naj v miru počiva v tuji zemlji!

— **Dialog na prozoru.** V včerajšnjem »Napreju« je sodr. Abditus objavil članek »Dialog na prozoru« kot odgovor na moje članke »Da se razumemo«. Način njegove polemike zaključuje daljšo debato. Želim, da bi se »Zarja razžarela, in da bodo slepci spregledali in da bodo videli dosedanje zmote in blodnje«. Češkoslovanski socialni demokratje že izpregledujejo; so na bridkih skušnjah bogatejši... Abditusu pa priporočam, da prouči razvoj srbske soc. dem. stranke v kraljevini, hrvaške v banovini in pa bosensko-hercegovske. Če bo hotel, bo videl prevare in — samoprevare. — Verus.

— **O strankinem zboru socialne demokratije v Nemčiji** bomo poročali obširno, ko dobimo »Vorwärts«.

— **Kovinarjem na Jesenicah in Savi!** Na več pismenih vprašanj naznanjam, da bo obravnava o vaši pritožbi na pritožbeno komisijo v četrtek 25. t. m. ob 9. dop. — i. h.

— **Jesenice.** V nedeljo 14. okt. dop. se je vršilo pri Peklarju redno letno zborovanje članov kons. društva za Ljubljano in okolico. Zborovanju je predsedoval delegat s. Črnologar. Poročal je ravnatelj Anton Kristan o delu društva v minoletem zadržnem letu. Za delegate so bili nato izvoljeni: Vovk Jakob, Mateža Ivan, Pintar Jožef, Slabina Ivan, Narad Franc, Črnologar Franc, Jereša Franc, Hrovat

Ignac — za namestnike: Novak Josip, Bizjak Luka, Kavalir Franc, Eržen Franc, Bogataj Josip, Lapanje Franc, Klemenčič Ivan in Poljanar Josip. — Na željo delegatov se naprosi osrednje vodstvo društva, da se občni zbor preloži na mesec november, ko bodo povoljnije zveze. (Op. uredništva. — Se je že zgodilo, kakor je razvidno iz tozadevne notice.)

— **Varstvo za stanovanjske najemnike** je razširjeno sedaj na Kranjskem tudi na Kranj, Jesenice in Savo.

— **Akcija za državne uslužbence.** Pododsek parlamentarnega odbora za olajšanje bode državnih uradnikov in uslužbencev je imel včeraj popoldne v parlamentu sejo, v kateri so bili zaslišani zastopniki raznih organizacij. Razpravljalo se je zlasti o zvišanju draginjske doklade in o nabavnem prispevku za obleko in obutev. Zastopniki organizacij so naglašali zlasti potrebo nabavnega prispevka v prioliznem znesku 1500 kron ter za vsakega rodbinskega člana še posebej po 200 kron. Izjavili pa so se proti temu, da bi obleko in obutev dobivali in natura ali potom kredita pri tverkah. Z ozirom na draginjske razmere bi se moralo dovoliti vsaj 100 procentov plače za draginjsko doklado.

— **Sladkor po protekciji.** Pred graškim divizijskem sodiščem se je pričela včeraj obravnava proti nekemu četovodji. Pri tej obravnavi se je razkrilo tudi delovanje neke gospe Schinner, ki je med vojno zlorabljala dobrodelne naprave v to, da je neverjetno močno obogatela. V Eggenbergu je otvorila ta »dobrodelna dama« tovarno za izdelovanje umetnega medu in je dala tovarni naslov »Predelovalnica sadja za c. in kr. armado«. Ta goljufivi naslov je premotil oblasti tako, da jej je bila zagotovljena protekcija od zgoraj. In tako je dobila ta »dobrodelnica za c. in kr. armado« v času največjega pomanjkanja sladkorja 4 vagone sladkorja in od ministrstva še posebej 26 vagonov za svoje povsem privatno podjetje; vojaštvu ni oddala niti četrt kilograma svojih izdelkov. Prebivalstvu je manjkalo sladkorja. Schinnerjeva je izdelovala umetni med, ki so ga kupovali ljudje, da so sladili kavo! Če bi bili razdelili onih 30 vagonov sladkorja med prebivalstvo, bi dobila n. pr. družina petih oseb 10 kg sladkorja. Tako pa je moralo kupovati prebivalstvo umetni med za silno visoke cene, ki so se še povišale vsled nesramne verižne kupčije, ki so jo uganjali različni prekupčevalci. Županstva in javna aprovizacijska mesta so se zaman obračala na centralo za sladkor. Schinnerjeva ga je dobivala brez ovir dalje. Ko so prišle najvišje cene za umetni med, je naenkrat prenehala Schinnerjeva z izdelovanjem in spravila je v promet nek drug sladkorni preparat, ki ga je krstila z imenom »Ossis«, ker za »Ossis« še ni bilo najvišjih cen. Ravno to, da je naenkrat izginil ves umetni med, je napotilo oblasti, da so pričele z poizvedbami in so prijele prej omenjenega četovodjo, ki je bil pri razpravi zaradi navijanja cen oproščen. Schinnerjevi se doslej še ni zgodilo nič.

— **Premoženje bivšega reškega župana konfiscirano.** Sodni dvor v Budimpešti je razpravljal danes o predlogu glede konfiskacije premoženja bivšega reškega župana Zanella, ki je na ruski fronti dezertiral ter potem, ko je Italija napovedala vojno, odšel v Italijo, odkoder je pisal več pisem na Reko ter objavljaj članke v »Corriere della sera«. Zanella, je bil veleizdaje krivim spoznan. Odredila se je konfiskacija njegovega premoženja.

Aprovizacija.

Zelje za prve tri uradniške skupine. Mestna aprovizacija bo oddajala v sredo, 17. oktobra, dopoldne, v cerkvi sv. Jožefa prvim trem uradniškim skupinam zelje. Od 8. do 9. prva uradniška skupina št. 1 do 200, od 9. do 10. št. 201 do konca, od 10. do pol 11. druga uradniška skupina, od pol 11. dalje tretja uradniška skupina. Vsaka oseba dobi 1 kg. — Kilogram stane 80 vin. Četrta uradniška skupina pride pozneje na vrsto.

Sadje za Vič. Občani Viča ki imajo rumene izkaznice ubožne akcije, prejmejo sadje v sredo, 17. t. m. popoldne v deški šoli na Ledini. Določen je ta-le red: Od pol 2. do pol 3. stranke z izkaznicami B, od pol 3. do pol 4. stranke z izkaznicami C št. 1 do 200, od pol 4. do pol 5. stranke z izkaznicami C št. 201 do 400, od pol 5. dalje stranke z izkaznicami C št. 401 do konca. Vsaka oseba dobi 1 kg. Kilogram stane 40 vin.

Krompir za II. okraj. Mestna aprovizacija bo oddajala v sredo, dne 17. in v četrtek, dne 18. oktobra iz svojega skladišča na Dumajski cesti strankam II. okraja krompir. Določen je ta-le red: V sredo, dne 17. t. m. dopoldne od 8. do 9. št. 1 do 100, od 9. do 10. št. 101 do 200, od 10. do 11. št. 201 do 300. Popoldne od 2. do 3. št. 301 do 400, od 3. do 4. št. 401 do 500, od 4. do 5. št. 501 do 600. V četrtek, dne 18. t. m. dopoldne od 8. do 9. št. 601 do 700, od 9. do 10. št. 701 do 800, od 10. do 11. št. 801 do 900, popoldne od 2. do 3. št. 901 do 1000, od 3. do 4. št. 1001 do 1100, od 4. do 5. št. 1101 do konca. Vsaka oseba dobi 10 kilogramov po 30 vin. Držite se reda!

Špeh za VII. okraj. Stranke VII. okraja prejmejo špeh v sredo, dne 17. oktobra in v četrtek, dne 18. oktobra na Poljanski cesti

št. 15. Določen je ta-le red: V sredo, dne 17. t. m. popoldne od 2. do 3. št. 1 do 200, od 3. do 4. št. 201 do 400, od 4. do 5. št. 401 do 600. — V četrtek, dne 18. t. m. dopoldne od 8. do 9. št. 601 do 800, od 9. dalje št. 801 do konca. Vsaka oseba prejme četrt kg. — Kilogram stane 8 K 80 vin. — Prinesite s seboj poleg novih nakazil za mast tudi mesečne maščobne nakaznice.

Špeh za VIII. okraj št. 1 do 500. Stranke VIII. okraja dobe na nova nakazila za mast št. 1 do 500 špeh v četrtek, dne 18. t. m. dopoldne na Poljanski cesti št. 15. Od pol 10. do 10. pridejo na vrsto št. 1 do 100, od 10. do 11. št. 101 do 300, od 11. do 12. št. 301 do 500. Ostale stranke prejmejo špeh pozneje. Vsaka oseba dobi četrt kg. — Kilogram stane 8 K 80 vin. — Poleg novih nakazil za mast prinesite s seboj tudi mesečne maščobne karte.

Listnica uredništva.

Sežana: Obrnite se naravnost na centralo »Delavskih zadrug za Trst, Istro in Furlanijo« v Trstu, ulica svetega Frančiška. — **Etappenpost Chelm:** Pismo izročili. Uspeh izključen.

Najbolj zanimiv in najboljši slov. ilustrirani tednik so:

TEDENSKÉ SLIKE

ki priobčujejo vsak teden **mного zanimivih slik z bojišč** in o drugih važnih aktualnih domačih in tujih dogodkih, ter obilo zanimivega čtiva: pesmi, povesti, **jako zanimiv, lep detektivski roman**, poučne članke in črtice iz gospodinjstva, zdravstva, vzgojeslovja, tehnike in sploh vseh strok poljudnega znanstva.

„TEDENSKÉ SLIKE“ so nepolitičen in nestranski ilustrirani tednik, ki je posvečen le zabavi in pouku.

„TEDENSKÉ SLIKE“ bi naj imela naročene vsaka rodbina, vsaka gostilna, kavarna, vsako društvo itd. Zahtevajte „TEDENSKÉ SLIKE“ povsod in pridobivajte naročnikov.

„TEDENSKÉ SLIKE“ stanejo četrt leta K 3:80 pol leta K 7:50 in celo leto 15— K. Naročite si „TEDENSKÉ SLIKE“ takoj!

Pošljite nam svoj naslov in pošljemo Vam 1 številko „TEDENSKÉ SLIKE“ za stonj in poštne prosto na ogled.

Upravništvo lista „TEDENSKÉ SLIKE“

Ljubljana, Frančiškanska ulica 10/I.

RIM

Duhovito zasnovan zgodovinski roman slovečega francoskega pisatelja EMILA ZOLA. Poslovenil E. K. Cena izvodu je 5 K, po pošti 20 v več Dobiva se v knjigarnah in tudi potom uprave našega liste.

Potrjim srcem naznanjamo, da je danes ponoči nenadne smrti, star 56 let, umrl naš skrbni, dobri oče oz. soprog

ANTON ZEMLJIČ

sprevednik drž. žel. v p., član načelstva konz. društva za Ljubljano in okolico itd.

Pogreb nepozabnega pokojnika bo 17. t. m. ob 3. uri iz hiše žalosti v Sp. Šiški, Kolodvorska c. 56.

V SP. ŠIŠKI, 16. okt. 1917.

Julijana Zemljič
soproga

Mici Zemljič, Angela Zemljič, Regina Zemljič,
sinahe

Ivan Zemljič, žel. uradnik; Florijan Zemljič tč. vojak;
Alojzij Zemljič, tč. vojak;
sinovi

Vsi vnuki in vnukinje

Konzumno društvo za Ljubljano in okolico
r. z. z o. z. v Ljubljani naznanja vsem članom žalostno vest, da je 16. okt. ob 1. uri ponoči umrl nenadne smrti, 57 let star, naš vestni zadružnik, član načelstva

ANTON ZEMLJIČ.

Pogreb pokojnika bo v sredo 17. t. m. ob 3. uri iz društvene sobe drž. železničarjev v Šiški, kojem je bil zvest tovariš in sobojevnik do zadnjega.

Bodi mu med nami časten spomin.

V LJUBLJANI, 16. okt. 1917.

Nadzorstvo.

Načelstvo.